

Pri prestopanju odvisnih k samostojnim poklicem se nima delati težko, marveč se mora to še pospeševati. Delavec izgubi sicer pri prestopanju k samostojnosti pravice do invalidne rente in ostane omejen na starostno zavarovanje, vračuna se mu pa popolnoma plačilna doba, ki jo je prebil kot odvisnik.

Delavci dobijo po dovršenem 65. letu starostno rento. Ako postane pred tem časom invalid, dobi invalidno rento. Samostojnik dobi starostno rento v 65. starostnem letu. Visokost invalidne, oziroma starostne rente je odvisna od trajanja in visokosti vplačevanja. Preostali dobijo enkratno glavnično odpravnino.

Zavarovanke dobijo pri omočitvi povrnjeno polovico uplačenih prisilov.

Prinosi se računajo pri delavcih po meznih razdelih, in jih morajo polovico plačati delavci, polovico delodajalci. Pri samostojnikih je določiti obligatoričen minimalni prinos.

Skupni stroški zavarovanja invalidov in delavcev ter samostojnikov bodo v prvih letih znašali 13,4 mil. kron na leto, v četrtem letu približno dvojno vsoto, v desetem letu 106,2 mil., v dvajsetem letu 206 mil., v 40. letu na 277 mil. in utegnejo narasti na 305 mil. Država prevzame stalno od tekočih upravnih stroškov znesek 2 mil. kron, nadalje državno doplačilo 90 kron za vsako rento, končno rentno doplačilo povodom vojaškega službovanja. Država bo torej po približno 10 letih imela prispevati 40 mil., po dvajsetih letih 80 mil., in ko pride stvar v stalni položaj po 40. letu, okroglo 100 mil. na leto.

Naslednik prof. Jagića.

Nove podrobnosti o nasledniku prof. Jagića na dunajski slavistiški stolici priobčjujejo „Lidové Noviny“, pišeč med drugim: Seja (profesorskega kolegija filozofične fakultete dne 31. oktobra) je bila burna in — naravnost protislovanska. Zavržen je bil stari terno in na prvo mesto postavljen edini dr. Berneker, dose-danji profesor na praški nemški univerzi z večino 37 glasov proti 3! In pri tem so se čule baje tudi besede: Maščevanje za Ljubljano in Prago!... Bernekerju je bilo dano na voljo, da si sam še nekoga zbere. V prvem ternu so bili... (slovanski kandidati) vsaj navedeni, četudi na način, ki bije pravici v obraz! Na prvem mestu zopet dr. Berneker, na drugem dr. Milan vit. Bešetar, izredni profesor dunajske univerze, in dr. Murko, redni profesor na univerzi v Graecu, in končno na poslednjem dr. V. Vondrák, izredni profesor na dunajskem vseučilišču. Sam referent prof. Jireček se ni mogel zdržati, ki je moral iz dolžnosti referirati o terou, ironične pripombe, da se bo zdelo marsikomu čudno, da je najmlajši izmed kandidatov na prvem, najstarejši na zadnjem mestu. A vkljub temu, da se je dalo s tem slovanskim kandidatom na to važno mesto malo upanja, so določili nemški šovinisti, ki se dajo voditi sedaj tudi v vedi le narodnim mržnjam, nov „terno“, kjer figurira najmlajši in najslabše kvalificiran Nemec sam. — Dunajska „Zeit“ je prinesla v večernem listu z dne 6. t. m. precej popačen izvelek, v jutranjem listu naslednjega dne pa nekaj odgovor enega izmed dunajskih (nemških) vseučiliških profesorjev, ki pravi med drugim: „Djstvo je, da je profesorski kole-

gij topot bolj nego navadno needin, kar so provzročili večinoma osebni vzroki, deloma pa res tudi politički motivi. Da ni prišlo pri tem znanstveno stališče dovolj do veljave, že zaradi tega ni posebno čudno, ker so bili v kolegiju, ki je določeval o filologični stolici, zastopniki prirodoslovja v večini... Ker je bil sklep profesorskega kolegija k temu še precej slabašen — od več nego sedemdeset profesorjev jih je bilo komaj štirideset navzočih — ni izključeno, da naučno ministrstvo predloga ne bo akceptiralo ter zahtevalo tero-predlog. Sicer pa je vzel vso stvar v roke že več poslancev, ki jo mislijo izprožiti v parlamentu.“ Kar je vmes, se skrjuje deloma s poročili „Časa“ in „Lidovych Novin“, deloma priča, da odločujejo o Jagićevem nasledniku ljudje, ki niti ne vedo, da sta Murko in Vondrák dva znana slavista, ampak si predstavljajo pod tema imenoma samo enega slavista, Vondráka, s krstnim imenom Murko! — O notici „Lidovych Novin“ pravi ta profesor, da „vsebuje poleg precej pravilnih dat velik absurdnega in pretiranega“, češ, pač noben pameten človek ne bo verjel, da oddaja vseučiliški profesor svoj votum s klicem: „Maščevanje za Ljubljano in Prago“.

Izkusali smo se informirati, in dobili najprej zatrdilo, da je ta klic čisto verjeten, ker se je namigavalo že prej na nesposobnost enega izmed kandidatov z oponašanjem, „da je vzel hčer slovenskega advokata za ženo“, in ker je obsodil kolegij v ravno isti seji s krepkimi izrazi češki praški „Pöbel“ ter izrazil nemški univerzi v Pragi svoje gorke simpatije. V poučenih krogih pa se odločno vzdržuje vest, da se je priporočal dr. Berneker primo et unico loco s stavkom: „Nočem sicer s tem maščevanja za Ljubljano in Prago, ostajam pa pri tem, da mora priti sem (na Jagićevo mesto Nemec!“ Ta fraza je bolj zvita, smisel pa ostane isti! Tudi iz te fraze sledi to, na kar je opozoril dopisnik „Lidovych Novin“ in kar je potrdil nemški profesor v „Zeit“: da sklep profesorskega kolegija ni plod ozirov na znanstvo, ampak na politiko. Pollicani branitelji so prostituirali svobodo vseučilišča in s tem predpisali slovanski delegaciji smer v tem vprašanju. Slovanska delegacija ima sedaj nalogo: te stvari ne sme izgubiti izpred oči, da se je ne postavi pred fait accompli; delegati posameznih narodov morajo pozabiti svoje posebne želje, in vsa slovanska delegacija se mora zediniti glede oseb, ki se jih naj priporoča, ker Nemci bodo priporočali samo enega.

Koroške stvari.

Zastopnik koroškega učiteljstva v deželni zboru uč. Mattersdorfer, se je o priliki po slov. poslancu Grafenauerju izproženi šolski debati izrazil o svojih stanovskih tovarših jako laskavo tako-le: „Tudi med učiteljstvom nabajamo take, ki lenarijo, če ne stojiš za njimi s palico.“ Med drugim zahteva mož tudi pomnožitev, podvojenje nadzornikov. Namea je prozoren. Treba je slovenske učitelje še bolj nadzorovati in šikanirati. Budek, kaj ne da!?

*

nob-nih težko; končno morejo dijaki tudi po svobodni odločitvi poslušati predavanja angleškega, francoskega in nemškega jezika.

Povprečna vsota za vzdrževanje enega znaša na leto 52 funt sterlingov (okolo 1300 kron), računajoč v to kol-gnino, učne pripomočke in celo oskrbo. Nekateri delavci plačajo to vsoto iz lastnih sredstev, po večini težko prihranjenih, drugi uživajo štipendije od delavskih zvez. Tako na pr. razpiše združenje mehanikov (59.000 organizovanih delavcev) vsako leto 10 štipendij za svoje najposobnejše člane, poleg tega se slušatelji brez sredstev še podpirajo iz temeljnih fondov.

V prvih petih letih svojega obstanka je štel ta mladi zavod 194 dijakov, katerih večina je bivala tam eno leto, ostali dve leti. Največja zaprta zaželjenemu razširjanju zavoda je nedostojanje prostora, ki mu bo zdaj v najkrajšem času odpomagano s potrebno pristavbo, tako da zraste število mest v internatu na 50; istočasno se ima pa uravnati tudi internat za ženske, ki jim so že zdaj poslušalnice pristopne brez vsakega omejevanja.

„Ruskin College“ je tudi uvedel v veli-

kem merilu „izobraževalne pismene tečaje“, katerih se je v petih letih udeležilo povprečno ne manj nego 5572 delavcev. Pouk v teh tečajih se podaja sistematično, čisto po načrtu, kakor se vršijo ustna predavanja, samo s to razliko, da je — kakor razumevno — potrebno to snov razdeliti na nekoliko let. Šolnine se plača na mesec 1 šiling.

Občudovanja vredna je vztrajnost, kako se posvečajo ti ljudje študiju mnogokrat v očigled nemajhnim zaprekam. Tako n. pr. katerikoli brivec-frizer, delajoč (z nedeljami) 80 ur na teden, je absolviraj pri tem cel tečaj sodobne zgodovine, rudar pri deveturnem delu na dan, pri čemer porabi 2½ ure na dan za pot od doma do rudnika o sodobnih društvenih tokih in smerih.

Učiteljski zbor je tako sestavljen, da bi že poprej bilo zagotovljeno, da bi se noben predmet ne predaval preveč akademsko ali preveč enostransko. Predavajo namreč poleg profesorjev tudi odlični delavci na polju društvenih oprav, tičočih se zaupanja delavstva.

Gorski.

„Zveza narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“ in Vodstvo koroške učiteljske zveze. Naša „Bundesleitung“, ki ima svoj nos zmeraj tam, kjer ga prav nič ni treba, seveda tudi v „Zvezi narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“ ni mogla molčati ter priobčila v „Kärntner Schulblatt“ 8. letnik, šte. 2 sledečo izjavo: „Freie Stimmen“ (kdo jih ne pozna! Op. por.) od dne 29. mal. travna 1908 so pri-nesle poročilo, da se je na nekem učiteljskem zborovanju na Spodnjem Štajerskem sklenilo, ustanoviti zvezo vseh slovensko-nacionalnih društev na Štajerskem in Koroškem.

Vodstvo smatra za svojo dolžnost, opozoriti na ta nameravani napad! Ako se stremi za kako zvezo slovenskih društev, tedaj se naj to izvrši na Štajerskem ali Kranjskem, toda Koroško se naj blagovoli pustiti čisto v stran, ker so pri nas delali Nemci in Slovenci zmeraj skupno (pošteno slovensko se to pravi: Nemci so delali in Slovenci so bili obdelani. Op. por.) Zedinjeno koroško učiteljstvo (žalibog dozdaj še!) bo vsako deželni mir motečo nakano možko odbilo. To deželi tujim agitatorjem v spominsko knjigo.

Za zdaj enkrat brez vsakega komentarja, ker se gotovo še večkrat srečamo. Besedo ima zdaj to v. Pesek.

*

Tudi priporočljiva lastnost. Na Djekše pri Velikovu na Koroškem je prišel nov učitelj in že se je začel hvaliti po gostilnicah, da mu je rekel Palla: „Ravno vas moram dati na Djekše, vi ste odločen Nemec, vi boste tam zgoraj naredili red.“ Značilno!

*

„Kärntner Schulblatt“, glasilo „Kärntner Lehrerbunda“, ima v zadnjem času jako dober tek. Skoraj v vsaki številki si privoščijo vsaj po enega slovenskega učitelja. Naj le pazi, da mu ne obleži nobeden v želodcu! O priliki si hočemo malo natančneje pečati s to dobro želodčno razpoloženostjo našega „Schulblatta“.

Zgodovina „magistra veritatis“ in koroški okrajni nadzornik Moro v Beljaku. Koroška je klasična dežela „neomejenih možnosti“, kar dokazuje tudi to-le: O Veliki noči je imela „Koroška učiteljska zveza“ svoje glavno zborovanje v Beljaku. Tam je moral seveda govoriti tudi neizogibni Moro. Končal je svoj zahvalni govor s sledečimi lastno skovanimi verzi: Frei ist das Land, deutsch ist das Volk! Und niemand mag's bestreiten! (G. Moro, kaj pa uradna statistika, ki je naštel 90.000 Slovencev ter jih požrla najmanj 30.000.)

Es war so (zgodovina vas postavlja na laž) und es bleibt so, (bo prihodnost odločila!)

Ei ja, in allen Zeiten!

Od okrajnega šolskega nadzornika bi človek pričakoval malo več zgodovinskega znanja, toda „Koroška je dežela neomejenih možnosti“. O pesniški licenci tukaj ne more biti več govora, ker je stvar že malo preveč debela. G. nadzornik, poznate vsaj po imenu može, ki so pisali o zgodovini Koroške? Ako ne, tedaj hočem temu nedostatku v vaši izobrazbi malo odpomagati ter vam navesti imena nekaterih „manj ali več“ zgodovinarjev. Na pr. Megiser, Aukerskofen, Weiß, Aelscher, Richter, Hauser, Jaksch, Goldmann, Punt-scharf, Wutte, Czörnig, Hormann, in dr. Na snidenje o priliki!

*

„Slovensko šolsko društvo za Koroško“ je imelo v četrtek 19. t. m. svoj občni zbor v Celoven. Poročilo prihodnjič.

Gorski.

Nekaj iz albuma militarizma.

Vsekakor čuden naslov, toda kmalu do-kažem njega opravičenost. Čeprav navidez ne sodi v ta list, vendar ne škoduje, da si kaj predoči, kar nam osvetli gnilo, razpadajoče gospodarstvo držav, ki jim je več za topove in puške kakor za ljudsko naobrazbo.

S kolikimi težavami se ima boriti lepo se razvijajoče ljudsko šolstvo pri nas kakor tudi drugod! Za kakšne beraške drobtine se mora potezati; n. pr. mora prositi leta in leta voditelj ene ali druge šole za malenkosti. Vsote po 5 K do 100 K so že ogromne. Učilo za fiziko, dolgo 10 do 30 cm, to je že nekaj

dragocenega, naravnost za muzej. Tako je tudi z drugimi učili. Danes pa ne maram razvijati vse te mizerije, to storim o drugi priliki morda, danes mi je namen popolnoma drugačen.

Pred menoj leži II. zvezek vojaške neke revije t. l. in v nji čitam pod naslovom „Eas-plata“ gorostasna fakta iz pretekle rusko-japonske vojne. To, kar je nagromadenega v tem odstavku, je naravnost memento za ruski mi-litarizem. Morda bo koga zanimalo čitati, kako hladnokrvno se požirajo tu milijoni, za šole pa se izdajajo le brončiči. Tu zapravljanje, na-ravnost blazno uničevanje ljudskega imetja, pri izdatkih za šolstvo obziri na desno in na levo, navzgor in navzdol, mošnja pa — polna sape — pade omiki v naročje. Pa tako ne samo na Ruskem, ampak tudi drugje — kje bližje.

Ne maram vas trapiti s celotnim od-stavkom. Tega ne smem, ker je prepovedan ponatisk, pa tudi nima smisla vse za naše razmere.

Kar navedem zdaj, to so podatki ki jih je zapisoval ruski pomorski častnik Semenov v svojem dnevniku.

Začetkom l. 1904 odpotuje ta na daljni Vzhod kot poveljnik križarke „Bojarin“.

Pred odhodom se poslovi pri admiralu Roždjestvenskem ter ga vpraša, če se je vojna že začela. Admiral mu odgovori: „Vojna se ne začne šele s streljanjem, vojna je že tu, le slepci je ne vidijo.“

V uradu za vnanje zadeve mu pa zago-tove, da bodo zavlčevali odločitev do aprila.

Po poti se pogovarja s potniki, toda za-nesljivosti v poročilih ne dobi. Eni verujejo na vojno, drugi ne, ker ne more Japan več kakor 325.000 mož spraviti pred topovska žrela.

Na mandžurski meji zve, da se je vojna začela. Tožnega sreča vzklikne: „Bog daj srečen konec“, nakar mu nek polkovnik odgovori: „Na meji je 90.000 mož, pa le na papirju.“

V bližini Port Arturja je vse potrto, vse zmedeno. Vsi se boje katastrofe po napadu 8. februarja. Dne 9. februarja so mogle stre-ljati le 3 baterije, vse drugo je še nepravilno. Poveljnik eskadre je ves pofrt in glavni predmet pogovorov je, kako se bo namestnik Aleksejev izvelel iz zagate.

Jako karakteristično za mnenje častnikov, za njih domoljubje. Vse v trdnjavi je nepri-pravljeno, eskadra je v razpadu. Le 20 dni v letu imajo ladje določenih za vezbanje. Ladje so v groznem stanju, vse pokvarjene. To le zaradi tega, ker se njih poveljniki boje javljati carjevemu namestniku, da so potrebne popravil. On sprejema le poročila: Vse v najlepšem redu“, kar brzojavlja potem carju.

Tako slepi zastopnik tega „najpotrebnej-šega in najvažnejšega“ stanju (po Peskovem referatu) sebe, carja in javno mnenje. Seveda gre le za milijone, izprešane muzikom. Ti so pa le za topove, saj se je izrazil slavni ruski Friderik „Veliki“ l. 1741: „Ljudi smatram za krdelo jelenov v živalskem parku visokega gospoda, ki jim ne pripada nič drugega kakor pomnoževati se in napolniti park.“

Vsekakor krilate besede iz 18. stoletja, ki pa še vedno veljajo med gornjimi deset-tisoči! —

Dalje dokazuje Semenov nerazumljivo brezskrbnost eskadre na dan japonskega napada. Niti tega niso opazili ti junaki baletov, damskih salonov, da je na dan ponočnega napada prišel iz Čifu japonski konzul po japonske podanike v Port Artur.

Semenov dobi poveljstvo nad pomožno križarko „Angaro“, ker „Bojarina“ ni bilo več.

Ladja je bila polna stolov, stolic, miz in mizic, preprog in zaves, divanov i. dr. Vse to je dal vkreati namestnik admiral Aleksejev, če bi mu bilo treba oditi iz mesta s štabom.

Lep poveljnik, ki mu je bolj pri sre-u komfort kakor obramba interesov Rusije.

V ladjedelnici deluje vse po starem, po-časi in brez načrta. O kakem pripravljanju na vojno ni duha ne sluha. Odgovor na neko to-zadevno vprašanje je: „Če prideta nebo in zemlja, naš obračun obstaja.“ —

Kako nemarni so bili ruski vladni in vojaški krogi tudi v tej vojni, dokazuje sledeče: V rusko-turški vojni so morali vojaki sami delati vizirje iz lesa za puške. To se je sedaj ponovilo. Med potjo na daljni vzhod so morali delati in stavljati na topove vizirje. Na neka-terih ladjah ni bilo mogoče streljati indirektno zaradi slabo konstruiranih lafet. Šele admiral Makarov je uvedel nekoliko reda v mornarico pred Port Arturjem.

Dalje v prilogi.

Semenov je pod njim na križarki „Diana.“ Ta je podobna ruski kmetijski vasi tako je posadka demoralizirana.

Makarov je moral začeti z najpreprostejšimi vajami. Niti najnavadnejših evolucij niso znali poveljniki ladij. Topovi so bili na ladjah, toda le za parado. Makarov je vliil novega duha v vse moštvo, nova era se je začela, pa 13. april ga vzame ruski mornarici. Padel je, žrtve ruske nemarnosti, kakor žrtve korumpiranega militarizma, ki trosi milijone, a ni zmožen v odločilnem momentu spraviti v boj niti ene uporabne ladje, niti ene stotinj dobrih pomorščakov. To je gospodarstvo prepotrebnege zistema državne varnosti!

Semenov pride po bitki meseca avgusta l. 1904 s križarko Diana v Saigon in odtod preoblečen in pod tujim imenom v Rusijo ter odrine z baltsko eskadro vnovič na bojišče.

Kako razpoloženje vlada v tej mornarici, je dokaz, da velja mornarjem za usodno znamenje že to, da se ena ladja dotakne na neki plitvini dna.

Vojne ladje „Borodino“ razreda imajo predpisano brzino 18 milj na papirju, ker se ležišča v stroju že pri 12 miljah tako ugreva, da jih je treba umetno hladiti „Arjol“ sploh ne more začeti poizkusnih voženj, ker je stroj preveč pokvarjen (nov seveda).

Baltsko brodovje odrine kakor neka kopa iz vseh delov zemlje zbranih invalidov, nobeden človek na njem ne pozna ladij, ne pozna zmožnosti topov. Nihče nima zaupanja, vsi so ironično razpoloženi.

Semenov opozarja iz lastne izkušnje, da je nevarno voziti s seboj mine na oklopnih. Toda torpedni častnik mu dokaže s „teorijo“, da ni to res.

Rusko brodovje pluje po oceanu, a admiralu Roždestvenskemu silijo solze v oči ob pogledu na angleško eskadro, ki jim sledi v Atlantskem oceanu. Kako eksaktno manevrirajo Angleži, Rusi pa potrebujejo v Tangerju več ur, preden se vsidrajo. Ladje se zibljejo semtertja in signal za signalom je potreben, preden spuste vse ladje mačke v morja. Najlepše je, da se signalne knjige posameznih ladij niti ne vjemajo.

Oklopnice Borodino — razreda (Borodino, Arjol, Knjaz, Suvorov, Imper. Aleksander III.) so v nevarnosti, da se preobrnejo, ker so premalo stabilne. Seveda, kdo bi gledal na fizikalne zakone pri gradnji! Dovolj je, da plava nekaj po vodi, saj tudi otroci ne pazijo na take malenkosti, ko grade svoje ladje, ki se z njimi igrajo ob bistri vodi.

Roždestvenski je neumoren. Vedno je na nogah. Povsod je navzoč. Trudi se in ubija, toda vse je zaman. Vsak je prepričan o neuspehu. Roždestvenski spozna težavni da, obupni položaj. Najbolje bi bilo, obrniti se, pa nihče ne mara izgovoriti besede: povratek, da ga ne izkričajo za strahopetca. Sploh treba reči, da se je in se še kritikuje tega admirala le preostro, posebno glede njegovega značaja.

Vsi mislijo z jezo in pritajenim preziranjem na neumne patentirane strategije — birokrate v Petrogradu. Vendar so vsi pripravljeni žrtvovati se.

Škoda, da ni imel poveljnik streljiva za vaje v streljanju. Kaj pa pomaga tudi to? Pri streljanju v tarčo z malimi topovi ne zadene niti en projektil. Obratno zadevajo zadnje ladje sprednje.

V jako vroči vlažni noči se pogovarjajo na krovu neke oklopnice častniki o bodočnosti. Eden teh reče: „Plavamo res dalje z armado pokvek in pohablencev, toda nasproti gremo pogubi, popolnoma brezčastnemu poginu.“

O disciplini nam priča dovolj jasno dogodek o priliki prihoda nekega proviantnega parnika iz Saigona. Mornarji razbijajo sode in zaboje ter se opijejo in zmerjajo častnike, ki jih izkušajo pomiriti.

Kako razpoloženje je vladalo v častniškem zboru, karakterizirajo najbolje iste besede poveljnika oklopnice Suvorov, ki je častno rešila svojo nalogo, potopivša se z razvito zastavo sv. Andreja. Ta hrabri Rus je rekel dan pred bitko: „Kako poginemo, to je popolnoma egalno, če se preobrnemo, ali nas pobijejo granate, ali nas dvigne v zrak torpedo. Če nas zastrupijo strupeni plini ali podležemo ranam, se li zadušimo ali potopimo, to je v božjih rokah in pa odvisno od vrhovnega zapovedništva. V vsakem slučaju hočemo izpolniti svojo dolžnost popolnoma.“

To je verna slika razpoloženja v ruski mornarici, to je smrtna obsodba takega režima, ki požira milijone in milijone, a ubogo ljudstvo nima od tega vinarja dobička. Kaj mar mužiku za Mandžurijo, kak smisel naj ima zato preprosti seljak!

Poglejmo le nekoliko še finančno stran tega humbuga in tedaj šele nas mora prijeti sveta jeza, če primerjamo te milijone z beraškimi vsotami, izdanimi za šolstvo, seveda ljudsko šolstvo. V kakšni duševni temi tava še rusko ljudstvo, a država sanja le na revanche. V proračun stavljajo kar milijarde za obnove ruske mornarice, toda zistema se ne upa nihče prijeti za ušesa.

Vendar je duma pokazala nekaj energije, odklonivša postavke za brodovje, dokler se ne izčisti ta Avgijev hlev.

Admiral Birilev je bil začel kot mornarični minister temeljito pometati, toda moral je iti.

Dvorni in vojaški kamarili ni bilo vseč, da bi morali v pokoj tisti pseudo-admirali in drugi častniki, ki tvorijo elito dvornih plesov. Vse je ostalo pri starem in v ladjedelnicah in tehničnih zavodih vlada ista letargija kakor prej. V svet spuščajo bombastična poročila, da obnove vse brodovje, pa se še za tip ladje ne morejo zediniti. Poročajo, da zgrade domače ladjedelnice vse, pa še ene oklopnice ne morejo dokončati. Ladja Imperator Pavel I. je že 6 let v delu, pa še ni dovršena; 4krat so jo predelali, stroje so ji morali odvzeti in nadomestiti z drugimi, topove popolnoma položiti, a ladja še zdaj ne plava po morju. Seveda velja ta oklopnica borbih 40.000.000 K.

To je malenkost, kaj ne, militaristične pijavke!

Bitka pri Cušimi in obleganje Port Arturja je pojedlo Rusom samo na brodovju kapital v minimu 2.000.000.000 K, saj je izdala Rusija samo v dobi 1898/99—1903/4 za brodovje 1421.760.000 K. Čudno potem, če je med 10.000 vojaškimi novinci tam nad 6000 analfabetov, v Skandinaviji ali drugje pa jih je v tem le 4—19 pri istem številu. Je li čudno, da izgublja militarizem tal v ljudstvu? Obramba države je potrebna, to ve vsak zrel človek dandanes. Toda toliko smejo vendar davkoplačevalci zahtevati, da se te ogromne vsote denarja ne mečejo v vodo. Če že mora biti orožje, naj bo vsaj tako ostro in pripravljeno, da se more država zanesti nanje.

Poglejmo le te sleparije in primerjajmo jih s seboj! Tja lete milijoni, mi se moramo boriti celo za zakonito priznane plače oziroma dohodke. Za kakšno remuneracijo celih 30 K moramo letati od Poncija do Pilata. Človek bi pljunil na tako lažikulturo XX. prave svetlenega veka, ko vidi ta aparat samih prevar!

Da, da, Maks Nordau s svojo „Die konventionellen Lügen der Kulturmenschenheit“ zadeva v živo. Zato ga prepovedujejo in mu branijo vstop v državo!

Nikakor ne mislim s tem le na ruske razmere. Če mi g. urednik dovoli kak kotiček v svojem listu tudi za naprej, hočem nekoliko ilustrirati tudi militarizem drugih držav, v prvi vrsti francoski in italijanski. Tu slavi humbug svoje orgije posebno slovesno pod masko strankarstva, patriotizma in tako imenovane „difesa nazionale.“ To je res čudno, da potrebuje medsebojno življenje kulturnih narodov toliko orožja. V parlamentih govorijo ministri le o prijeteljskih odnosih. Čudni prijatelji to, ki si mole trde fige pod nos! —

„Ultima ratio“ držav (narodov), pravi Strauss, ostane tudi vbodoče vojna. Ali ne hote se moramo vprašati, če je to humano, leto za letom izdajati milijone za orožje, ki rjavi po skladiščih in je v slučaju potrebe navadno nič vredno. Saj dohodki državljanov ne korakajo višje z napredkom v tehniki. In kultura tudi ne, ker stoji nad njo — bajonet!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo v četrtek, dne 12. t. m. odborovo sejo, pri kateri se je sklenilo, da postavi društvo prerano umrlu in uzorni kolegini Olgi Kobau-ovi nagrobni spomenik. V ta namen se bodo nabirali prostovoljni darovi med koleginjami in kolegi ter pri učiteljskih društvih, ki je pokojna Olga pri njih sodelovala.

Da se požiivi in okrepi med ljubljanskim učiteljstvom kolegalnost in družabno življenje, je sklenil odbor, da se ustanovi učiteljski pevski zbor, ki mu bodo stali na čelu naši priznani pevovodje Gorup, Javoršek, Pavčič, Rapé in Vašte. Redne pjevske vaje bodo vsak petek na I. mestni šoli.

Iz zdravstvenih ozirih bo gojilo društvo med svojimi člani tudi telovadbo. V telovadni odsek so bili izvoljeni tovariši Furlan, Rapé in Wider. Telovadne vaje bodo vsako sredo od 7. do 8. ure v telovadnici I. mestne šole in po telovadbi pa redni učiteljski večer pri „Zlati kaplji“ na Sv. Petra cesti. Večja zborovanja s predavanji bo pa prirejal odbor v Seidlovi restavraciji „Južni kolodvor“. Pred pustom pa namerava odbor prirrediti svojim članom in rodbinam domačo veselico s petjem in igro. Na večer pred običajnim božičnim zborovanjem pa priredi odbor na čast došlim gostom zabaven večer. Dalje se je sklenilo, da si ogledajo člani Ljubljanskega učiteljskega društva še ta mesec Polakovo usnjarsko tovarno, prihodnji mesec mestno plinarno in v januarju pa tobačno tovarno.

Srednješolski vestnik.

**** Pouk v italijanščini.** Na II. drž. gimnaziji v Ljubljani je poverilo naučno ministvo pouk italijanščine v šolskem letu 1908/09 profesorju Antonu Jeršinoviču.

**** Na nemški gimnaziji v Ljubljani** se je dovolila delitev I. razreda na dve paralelki. Postavno število učencev za ustanovitev paralele je 50. Na nemški gimnaziji je bilo v I. razred sprejetih 44 učencev. K tem javnim učencem so tudi pristeli osem deklic privatistk, da so dobili število 52 in s tem dozdevni povod za dovoljenje paralele. Dekletom na I. drž. gimnaziji je ministvo dovolilo prisostvovanje pri pouku, toda je dostavilo, da se zaradi njih ne sme ustanoviti paralela. V Novem mestu je sprejetih v prvi razred 68 učencev, a dovoljenja za ustanovitev paralele še ni!

**** Razpisana profesorska služba.** Na samostojni nemško-slovenski gimnaziji v Celju je razpisana služba profesorja za klasično filologijo kot glavni predmet in slovenščino in nemščino kot postranska predmeta.

Književnost in umetnost.

„Naša bodočnost“ piše „Domovina“, se imenuje list, ki izhaja kot brezplačna priloga „Domačemu ognjišču“. List je namenjen za mladino, ki je šoli odrasla in je tudi v tem smislu izbornu urejevan. Ker se list (žalibog) ne more zase naročiti, priporočamo staršem in mladini, da si pridno naročujejo „Domače ognjišče“. List izhaja mesečno in stane za vse leto samo dve kroni. Zlasti naša društva in slavno učiteljstvo prosimo, da list pridno širijo. Pomagal bo vzgajati našo mladino v samostojne, trezne in delavne ljudi, kakršnih najbolj potrebujemo.

Resen opomin. Vse tiste, ki še niso plačali knjižice „Slep aljubezen“ vljudo prosim, da to takoj store. Znesek ena K je vendar tako malenkosten, da ga zmore vsak, ki je knjižico obdržal. Tiskarno moram do 10. decembra t. l. plačati — računa mi že 6% obresti — in kdor zneska za knjižico ne pošlje vsaj do 5. decembra t. l. bom primoran, da mu pošljem poštninalog (Postauftrag) in če bo prav zamera. Anton Pesek.

Slavnostni red za proslavo 60 letnice v ljudski šoli. One p. n. tovariše, ki se hudejejo nad menoj, češ, zakaj jim zgoraj omenjene brošure nisem poslal na ogled, tem potom vljudo obveščamo, da „Slavnostnega reda“ ne pošljem brez izrečne želje nikamor in nikomur. Kdor si brošuro želi „na ogled“, naj se blage volje oglasi (dopisnica zadostuje!), nakar se mu vpošlje zahtevano deleč z obratno pošto.

Nekateri tovariši naročajo poleg „Slav. reda“ še posebej „Deklamacije“ in „Besedilo pesmi“. Tem naročnikom bodi v blagohotno vednost, da obsega „Slavnostni red“ vse, kar pride pri jubilejski šolski slavnosti dne 2. dec. t. l. v pošte, namreč pesmi, sekirice, deklamacije, patudi kratke učiteljev slavnostni govor. Kdor ima „Slavnostni red“, temu sta brošurici „Deklamacije“ in „Besedilo pesmi“ — ki sta pravzaprav le dala spevoigre „Slava domovini!“ — odveč.

V Središču, dne 16. nov. 1908.

Anton Kosi.

„Iz življenja našega cesarja.“ Ta jubilejska knjižica je izšla pravkar v drugi, nekoliko popravljeni izdaji. Delce je natisnila „Učiteljska tiskarna“. Izdajatelj je ustregel s tem sedaj gotovo tudi onim p. n. tovarišem, ki so se ob prvi izdaji izpodtikali nad dejstvom, da se založnik ni ravnal povsem po geslu „Svoji k svojim“.

P. n. šolska vodstva, oziroma krajne šolske svete, ki še namerjajo naročiti navedeno jubilejsko brošurico, tem potom vljudo prosim, naj se podvzajo z naročili, ako hočejo, da jim pride naročeno še pravočasno v roke.

Anton Kosi.

Džungla. (The Jungle Book). Angleški spisal Rudyard Kipling. Prevedel Fr. K. — V Ljubljani 1908. Založil L. Schwentner. — Cena: broš. 2 K, eleg. vez 3 K, po pošti 20 h več. — To je pač krasno delo, ki je zaslovelo po vsem kulturnem svetu. Res je, kar pravi založnik v predgovoru: Vsi kraji in vse ljudstva sveta poznajo to povest in jo ljubijo; zato je bilo potreba, da izpregovori Mavgli tudi slovensko, na veselje vsem, ki ste željni lepote. — Prevodu ni mnogo očitati. Ne vemo, čemu se ljudje tako navdušujejo za „kajti“, ko imamo svoj „zakaj“! Pravilen je „ki“, ne pa „kateri“, „zmerom“ ne „zmirom“, „za jesti“, (str. 58) ni slovensko... Knjiga naj za Miklavža in za Božič izpodrine igrače in sladkarije!

Kulturno delo.

+ Kulturni boj se je začel v Nemčiji proti — socialnim demokratom. „Čas“ v 65. broju poroča, da je bil soc. dem. poslanec Singer izvoljen zastopnikom mesta Berlina v šolsko deputacijo (pri nas mestni šolski svet). A provincialni šolski urad te izvolitve — ni potrdil. Nelep je ta dokaz kulturnega boja proti soc. demokraciji. Gorski.

+ Ustanovitev kmetijskega bralnega društva v Žetalah pri Rogatu. Po prizadevanju nadučitelja Sotoška in trgovca Brliška se je ustanovilo v nedeljo, dne 15. t. m., v Žetalah pri Rogatu kmetijsko bralno društvo. Tov. Pesek je v imenu „Zveze narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“ v daljšem izbornem govoru pojasnil potrebo izobrazbe in pomen društev, pojasnil je tudi namen in delovanje „Zveze nar. društev“, nakar je pristopilo k društvu 36 udov in se je sklenilo, da pristopi novo društvo k „Zvezi nar. društev“. Za predsednika društva je izvoljen nadučitelj Sotošek, za knjižničarja pa učitelj Gaberc. Mlademu društvu želimo, da se krepko razvija in razširja luč prosvete.

Politiški pregled.

*** V ogrskem parlamentu** je grof Andrássy predložil volilno reformo s pluralnim sistemom. Bečarska banda, ki gospodari na Ogrskem, je torej res poteptala svojo obljubo in ogoljufala ogrske narode za pravico, ki jo jim je obljubil kralj. Načrt, ki ga predlaga Andrássy, je tako infamen, da se ni čuditi, če je zavrela kri ogrskim delavcem in je pričakovati najhujših bojov.

*** Naroden svet snujejo na Hrvaškem.** Ta naj bi v vseh važnih narodno-gospodarskih, kulturnih in političkih vprašanjih družil vse Hrvate preko vseh strankarskih nasprotstev k skupnemu boju.

*** Slovanska konferenca,** ki bi se imela dne 16. decembra posvetovati v Varšavi o ustanovitvi vseslovenske razstave, je preložena na 16. januarja 1909.

*** Srbija.** Srbija in Črnagora zahtevata kot kompenzacijo za aneksijo del Bosne in Hercegovine v izmeri 2500 kvadratnih kilometrov. Ako se jima odreče ta kompenzacija pograbita za orožje. — V vsi Bosni in Hercegovini vlada mir, mir kakor brezvetrje pred viharjem. Po vsi deželi kar mrgoli vojaštva. Posebno mnogo vojakov je v Mostaru in v Sarajevu. Nove vojaške čete še vedno prihajajo, in sicer večinoma ponoči. Dosedaj štejejo vojaške posadke po Bosni in Hercegovini najmanj 100 tisoč mož. — Belgrajski listi javljajo: Trije avstrijski častniki Srbi so bili poslani na službovanje na neki obmejni kraj proti Srbiji. Da bi se ne izpostavili nevarnosti, da bi prelomili svojo vojaško prisego, so prosili, naj se jih premesti h kakšnemu drugemu polku. Ta prošnja je imela posledico, da so jih takoj aretirali ter jih odvedli v Petrovaradin pred vojno sodišče. Vojno sodišče jih je obsodilo na smrt. Smrtna kazen je bila takoj izvršena. — Srbski listi so prinesli vest, da je v zadnjem času pobegnilo mnogo avstro-ogrskih vojakov in častnikov v Srbijo. „Odjek“ zanika to vest in pravi, da je popolnoma izmišljena. — Iz Kotra javljajo, da dva okraja Albanije, to je Miriditi in Malisiji, ki štejata skupno nad 100.000 pušk, zahtevala od Črne gore Podgorico, Bar in Ulcin. Vsi ti Albanci so katoliške vere. Sedaj se nahaja Črna gora v veliki nevarnosti, zaradi česar pojačuje svoje posadke na jugu Črne gore. — Z otvoritvijo turškega parlamenta vedno odlašajo. Te dni so poročali iz Carigrada, da se parlament otvori 1. decembra, sedaj pa prihaja poročilo, da se to zgodi še le 16. decembra.

*** Socialni demokratje na Nemškem** so zahtevali na mnogih shodih, da mora biti proglasitev vojne odvisna od pritrditve ljudstva ter da mora ljudstvo voliti državne kancelarja.

*** Nova politička odkritja v Nemčiji.** Nizozemski politiki se srde na cesarja Viljema zaradi intervjuja, obelodanjenega v